

Societatea Română de Fenomenologie (<http://www.phenomenology.ro/>) și Centrul de Studii Fenomenologice (Facultatea de Filosofie, UB, <http://www.phenomenology.unibuc.ro/>) au plăcerea de a vă anunța colocviul: *Figuri ale vulnerabilității existențiale. De la uitarea de sine la uitarea ființei*, care va avea loc în zilele de 18 și 19 octombrie 2012, la Facultatea de Filosofie, Universitatea din București.

Argument:

Figuri ale vulnerabilității existențiale. De la uitarea de sine la uitarea ființei

„Uitarea este emblema vulnerabilității condiției istorice în totalitatea ei”
Paul Ricœur, *La mémoire, l'histoire, l'oubli*, p. 374-375

Pentru gândirea contemporană, vulnerabilitatea existențială nu constituie o nouă descoperire tematică la care s-a ajuns după o epuizare exegetică a subiectelor clasice de reflecție. În acest caz, însuși spectacolul macabru al istoriei recente, presărat cu războaie mondiale, exterminări rasiale, amenințări cu anihilarea totală și supresiuni ideologice este cel care impus-o ca sarcină de reflecție, scoțând la lumină mai mult ca oricând nu doar fragilitatea existenței umane, ci și failibilitatea construcției sale interioare. Astfel, ceea ce în gândirea medievală și modernă era enunțat în termenii unei disproporții între finit și infinit, astăzi, vulnerabilitatea existențială este explicată luând în mod principal în considerare răul interior și iminența morții.

Pornind de aici, colocviul de față își propune să reflecteze însă asupra unui „registru” aparent *minor* al vulnerabilității umane, care ar putea fi înscris, la o primă vedere, în rândul pseudopatologiilor vieții cotidiene: este vorba de uitare și de diversele ei configurații. De la banalul *lapsus memoriae* pe care îl cunoaștem cu toții, trecând prin amneziile istorice în care ne complăcem în acești ani, până la uitarea ființei care ne afectează la un nivel destinal – toate aceste expresii ale uitării, prezente la nivel psihic, istoric și existențial, atestă omniprezența ei neliniștitoare. Într-adevăr, uitarea trezește neliniște dar în același timp și fascinație, prin travaliul său tăcut și insesizabil din spatele conștiinței, dar în special prin dubla sa polaritate. Astfel, aspectului destructiv al uitării care însumează diverse operațiuni ale negativului vieții (lapsusul, negarea și clivajul, amnezia istorică, deformarea narativă, uitarea de sine ca înstrăinare și neautenticitate) îi răspunde în contrapunct aspectul fondator al aceleiași uitări care grupează, sub semnul travaliului pozitiv, refularea ca reacție defensivă, amnistia istorică propusă în vederea păcii sociale și descoperirea, în esența uitării ființei, a Imemorialului.

Prin urmare, la nivel psihic, istoric și existențial, uitarea dovedește o „echivocitate primordială” (P. Ricœur) care merită să fie chestionată pornind de la scenariul cotidianității noastre și cu ajutorul instrumentarului furnizat de psihanaliză, istoriografie și fenomenologie.

1) Odată cu psihanaliza, cazul banal al uitării numelor proprii a devenit nu doar un exemplu predilect de psihopatologie cotidiană, alături de actele ratate și de vise, ci și punctul de la care interogația a fost extinsă asupra unor probleme mai importante, precum cea a uitării

de sine. Ce este prin urmare uitarea, din acest punct de vedere: o disfuncționalitate isterică a memoriei sau, dimpotrivă, o condiție a memoriei, strâns legată de procesul refulării? Este oare uitarea o simplă ștergere a urmelor mnezice sau o imposibilitate de a enunța, de a nara o amintire? Ea face parte din mecanismele defensive ale psihicului uman sau este un semn pur al failibilității memoriei? Recuperarea terapeutică a unei uitări este o reconstrucție fictivă asistată sau, fiind veritabilă, ea ne descoperă un fond imemorial inconștient? Cum afectează travaliul uitării raportarea subiectului la sine?

2) Tulburările individuale de memorie, însoțite de deformări narative se prelungesc și se reflectă și la nivel instituțional și istoric. Oare ultimii douăzeci de ani nu constituie, cel puțin în cazul României, un adevărat spectacol al unei uitări generalizate a trecutului comunist, străpunse timid de câteva exerciții anamnetice (un memorial al durerii, o condamnare apatică, un institut de cercetare a crimelor comunismului)? Dacă uitarea, indiferent de contextul istoric, reprezintă în sine o amenințare la adresa reprezentării despre trecut, fiind asociată cu finitudinea, discontinuitatea și absența, care este adevărata ei anvergură în spațiul românesc, aici unde este cultivată cu predilecție? Putem vorbi, asemeni lui Alexandru Dragomir, de un „ocean al uitării”? Oare această uitare poate fi o formă de eliberare de trecutul traumatic sau este o simplă și lașă evitare a procesului acuzare / iertare? În acest caz, cum mai putem recupera etic exemplaritatea dureroasă a trecutului? Care sunt mai exact simptomele acestei uitări istorice și ce remedii sunt încă posibile?

3) Cum putem explica faptul că principalele filozofii ale secolului al XX-lea sunt dominate, la nivelul gesturilor inaugurale, de problema uitării? Traversând galeria impresionantă de diverse forme ale uitării identificate de gânditorii cei mai inspirați – de la uitarea sensului ființei la Heidegger, trecând prin uitarea lumii vieții la Husserl, uitarea limbajului la Gadamer sau, de partea franceză, prin uitarea diferenței la Jacques Derrida, uitarea celuilalt semnalată de Levinas și încheind cu uitarea vieții surprinsă de Michel Henry – putem oare identifica o fenomenalitate specifică a uitării? Care este mecanismul său ocultativ, modalitatea sa de a se instala în existență sau chiar în istoria ființei? În cele din urmă, în ce constă *vigilența* pe care filozofia încearcă să o trezească împotriva acestor tipuri de uitare?

Fiecărei prezentări îi vor fi acordate 30 de minute, pentru ca alte 15 minute să fie rezervate discuțiilor.

Sunt încurajate abordările interdisciplinare, care aduc în mod special în dialog fenomenologia, istoriografia și psihanaliza. Cei care doresc să participe sunt rugați să trimită până la data de 30 iulie 2012 un rezumat de aproximativ 500 de cuvinte la adresa paul.marinescu@phenomenology.ro, cu mențiunea „Colocviu SRF/CSF 2012” în titlu, programul final al colocviului urmând să fie anunțat pe 15 august.

Organizatori: Paul Marinescu și Christian Ferencz-Flatz

Colocviul este realizat în cadrul proiectelor: PD-2011-3-0206 și TE-155/2010.